

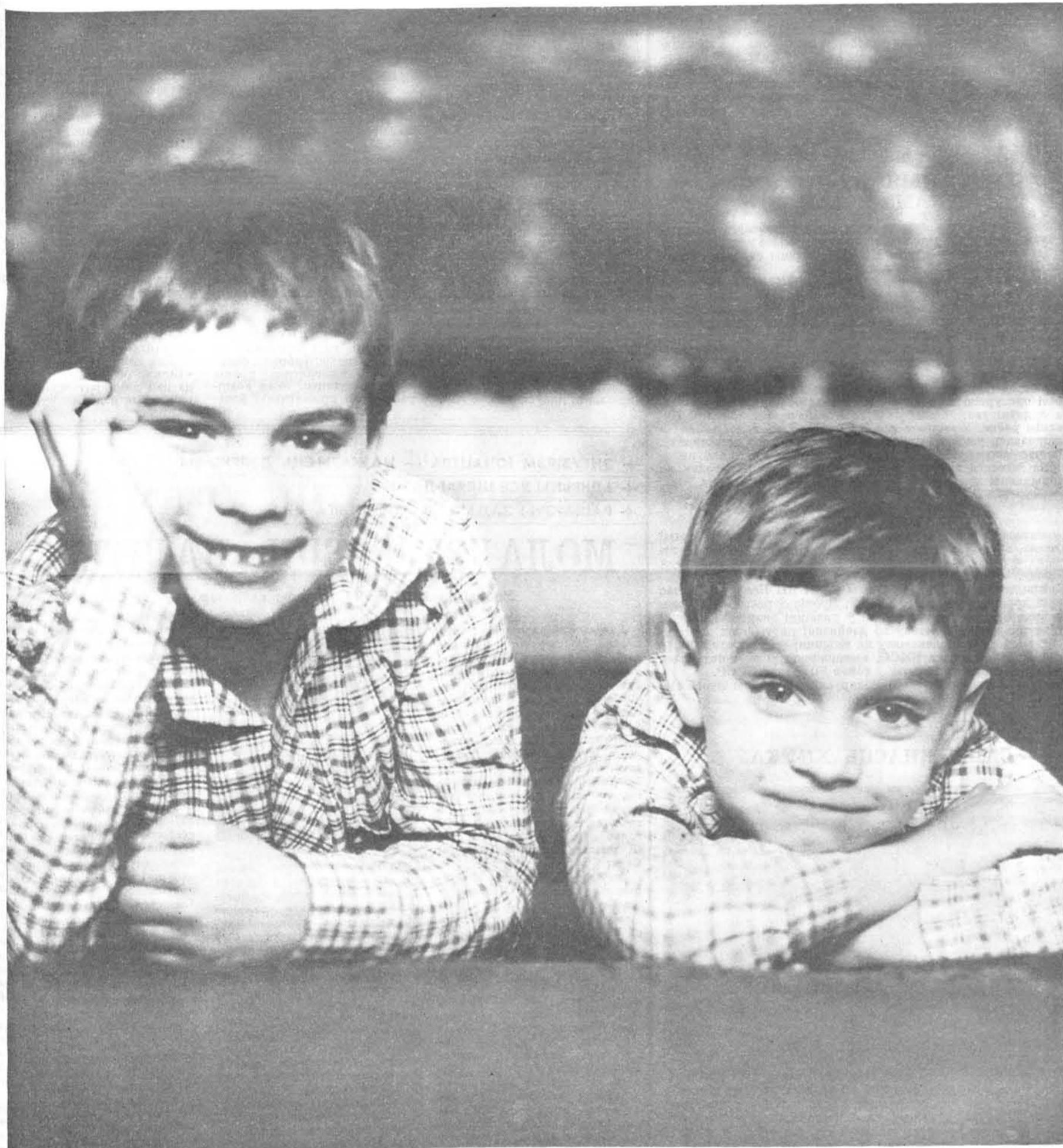
Голас Радзімы

№ 40 (1766)

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЙЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Выдаецца з 1955 г.
Цана 4 кап.

7 кастрычніка 1982 г.

25 студзеня 1972 года Мінск стаў адзінаццатым ў краіне горадам з мільённым насельніцтвам. Юбілейны жыхар беларускай сталіцы — Алег Басько, сын рабочых Фабрыкі імя Крупскай.

НА ЗДЫМКУ: Алег БАСЬКО (справа) з братам Андрэем. [Матэрыял пра мільённага жыхара Мінска «Будзь шчаслівым, Алег!» змешчаны на 3-й стар.].

Фота І. ПАЎЛАВА.

ЮНАЦТВА ДУМАЕ АБ БУДУЧЫМ

[«Моладзь робіць палітыку»]
стар. 2, 5

ЗАХАВАННЕ І ПАГЛЫБЛЕННЕ
РАЗРАДКІ — ПАТРАБАВАННЕ ЧАСУ

[«Обеспечить мирное будущее для
человечества»]
стар. 4

ПА СЛЯДАХ УСЕСАЮЗНАЙ МАС-
ТАЦКАЙ ВЫСТАЎКІ «МАЛАДОСЦЬ
КРАІНЫ»

[«100 работ аб роднай зямлі»]
стар. 6

падзеі · людзі · факты

ПЛЁН ГОДА

ПОСПЕХ ХЛЕБАРОВАЎ

Працаўнікі сельскай гаспадаркі Беларускай ССР арганізавана правялі сёлета ўборку збожжавых культур і выканалі план продажу збожжа дзяржаве.

У засеці Радзімы ад калгасаў і саўгасаў рэспублікі паступіла 1 876 тысяч тон збожжа, у тым ліку каштоўнай харчовай культуры — азімага жыта 894 тысяч тон, што на 239 тысяч тон больш плана. З гэтай нагоды хлебарабаў рэспублікі сардэчна павіншаваў Генеральны сакратар ЦК КПСС, Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР Л. І. Брэжнеў. Ён выказаў таксама цвёрдую ўпэўненасць, што працоўныя Беларусі, выкарыстоўваючы дасягненні навукі і перадавы вопыт, усё ўзрастаючы ўкладанні дзяржавы ва ўмацаванне матэрыяльна-тэхнічнай базы калгасаў і саўгасаў, меліярацыю і хімізацыю, даб'юцца далейшага павышэння прадукцыйнасці земляробства і жывёлагадоўлі, забяспечаць няўхільнае нарошчванне вытворчасці збожжа, бульбы, агародніны, мяса і малака, значна павялічаць свой уклад у стварэнне харчовага фонду краіны.

3 ВІЗИТАМ У БЕЛАРУСЬ

ДЭЛЕГАЦЫЯ ІТАЛЬЯНСКІХ КАМУНІСТАЎ

Нашу рэспубліку наведала дэлегацыя сакратароў Федэрацыі Італьянскай камуністычнай партыі, якую ўзначальваў Луіджы Сандзірока — член ЦК ІКП, першы сакратар федэрацыі ІКП вобласці Абрुцы.

Членаў дэлегацыі прыняў сакратар ЦК КП Беларусі А. Кузьмін. Ён праінфармаваў італьянскіх камуністаў аб дзейнасці партыйных арганізацый рэспублікі па выкананню гістарычных рашэнняў XXVI з'езда КПСС, сацыяльна-эканамічнай праграмы адзінацатай пяцігодкі. Госці былі азнаёмы з дасягненнямі працоўных Беларусі ў развіцці эканомікі, навукі і культуры ў брацкай сям'і народаў СССР.

Камуністы з Італіі пабывалі ў Беларускай дзяржаўнай універсітэце імя У. І. Леніна, Доме-музеі і з'езда РСДРП, зрабілі экскурсію па горадзе, агляделі новыя раёны жыллёвага будаўніцтва. Члены дэлегацыі пабывалі таксама ў Нясвіжскім раёне. У калгасе імя Калініна госці азнаёміліся з вытворчасцю, умовамі працы, быту і адпачынку земляробаў.

За час знаходжання ў рэспубліцы члены дэлегацыі пабывалі на Мінскім заводзе халадзільнікаў, зрабілі паездку на мемарыяльны комплекс «Хатынь» і да Кургана Славы.

ГОСЦІ З В'ЕТНАМА

Дэлегацыя партыйных работнікаў Камуністычнай партыі В'етнама, якую ўзначальваў кандыдат у члены ЦК КПВ, загадчык агульнага аддзела ЦК КПВ Нгуен Кхань пабывала ў Мінску.

Члены дэлегацыі былі прыняты ў ЦК КП Беларусі. У час гутаркі другі сакратар ЦК КПБ У. Бровікаў расказаў аб дасягненнях працоўных рэспублікі ў развіцці эканомікі, навукі і культуры, праінфармаваў аб дзейнасці партыйных арганізацый, працоўных калектываў па ажыццяўленню гістарычных рашэнняў XXVI з'езда КПСС, выкананню сацыялістычных абавязанстваў, прынятых у гонар 60-годдзя СССР.

Госці з В'етнама наведалі Беларускае дзяржаўнае музейнае горадзішча Вялікай Айчыннай вайны.

ДЗЕЛАВІЯ СУВЯЗІ

САДРУЖНАСЦЬ ХІМІКАЎ

Самыя апошнія дасягненні савецкіх і венгерскіх вучоных і спецыялістаў у галіне біяхіміі былі прадстаўлены на сімпозіуме-выстаўцы хімічных рэактываў і асабліва чыстых рэчываў у Мінску. Шырокі абмен думкамі, дзелавыя кантакты паслужаць далейшаму развіццю маладой перспектыўнай навукі ў абедзвюх краінах, умацаванню іх эканомікі.

У ходзе работы навукова-тэхнічнага сімпозіума-выстаўкі прадстаўнікі прадпрыемстваў і навуковых устаноў СССР і Венгрыі выступілі з дакладамі па розных праблемах развіцця біяхіміі, намецілі шляхі далейшага супрацоўніцтва, спецыялізацыі і кааперацыі ў вобласці прамысловай вытворчасці найбольш эфектыўных рэпрапаратаў, навуковага пошуку.

НА ЗДЫМКУ: у зале выстаўкі.

ТЫДЗЕНЬ ПОЛЬСКІХ ЛЯКАРСТВАЎ

Тыдзень лякарстваў польскай вытворчасці прайшоў нядаўна ў Мінску. Тут былі прадстаўлены медрэпараты, выпушчаныя фармацэўтычнымі прадпрыемствамі аб'яднання «Польфа», прадукцыя якога экспартуецца ў 72 краіны свету. Галоўныя гандлёвыя партнёры — сацыялістычныя краіны. Больш палавіны экспартуемых лякарстваў закупляе Савецкі Саюз.

У рамках Тыдня прайшлі навуковыя семінары, закліканыя службы далейшаму ўмацаванню навуковых сувязей паміж польскімі і савецкімі спецыялістамі ў галіне фармакалогіі.

ЯКУЮ САЦЫЯЛЬНУЮ АЛЬТЭРНАТЫВУ

ПРАПАНОЎВАЮЦЬ КАНСТЫТУЦЫІ СССР І ЗША

АДЛЮСТРАВАННЕ ЛАДУ ЖЫЦЦЯ

Прайшло пяць гадоў з часу ўступлення ў дзеянне новай Канстытуцыі Савецкай дзяржавы, а цікавасць у свеце да яе не слабее: яе тэкст і па сёння служыць тэмай для каментарыяў, аналізаў і параўнанняў. Прычым нярэдка аб'ектам для супастаўлення з новым Асноўным законам СССР аказваецца канстытуцыя ЗША.

Цікавасць да такога супастаўлення ў прынцыпе зусім ясна. Савецкі Саюз і Злучаныя Штаты Амерыкі з'яўляюцца вядучымі дзяржавамі супрацьлеглых сацыяльных сістэм — свету сацыялізму і свету капіталізму. Параўноўваючы «візітныя карткі» СССР і ЗША — іх канстытуцыі, можна глыбей зразумець сацыяльную альтэрнатыву, якая прапаноўваецца абедзвюма сістэмамі чалавецтву.

Чым жа, аднак, прынцыпова адрозніваюцца савецкая і амерыканская канстытуцыі?

Але перш чым адказаць на гэтае пытанне, варта, напэўна, разабрацца ў іншым: наколькі дапушчальнае па-

раўнанне асноўнага закона ЗША, прынятага ў 1787 годзе, і Канстытуцыі-1977 Савецкага Саюза, гэта значыць дакументаў, падзеленых у часе амаль двума стагоддзямі? Думаецца, што такое параўнанне магчыма, таму што амерыканская канстытуцыя — гэта не гістарычны манускрыпт, а дзеючы асноўны закон краіны, да таго ж значна дапоўнены за час, што прайшоў пасля яго прыняцця.

Галоўным, прынцыповым адрозненнем савецкай і амерыканскай канстытуцый з'яўляецца, на наш погляд, іх трактоўка «эканамічнай базы» дэмакратыі — адносіны да ўласнасці. Калі ў асноўным законе ЗША абвешчаецца права ўладання і распараджэння ўсімі відамі прыватнай уласнасці, то Канстытуцыя СССР, наадварот, замацоўвае **прынцып грамадскай уласнасці на сродкі вытворчасці**, гэта значыць на зямлю, заводы, фабрыкі, банкі і г. д. У вызваленні працы ад эксплуатацыі, якая абапіраецца на прыватную ўлас-

насць, сацыялізм бачыць галоўную ўмову свабоды асобы, бо там, дзе няма роўнасці ва ўладанні сродкамі вытворчасці, воля аднаго чалавека мае магчымасць ушчаміць волю другога, свабода аднаго абарочваецца падпарадкаваннем для іншых.

Сацыяльная процілегласць адносна да ўласнасці знаходзіць сваё адэкватнае адлюстраванне і ў рознасці падыходаў дзвюх канстытуцый да вызначэння прававога і фактычнага становішча асобы ў грамадстве.

У першапачатковым выглядзе тэкст амерыканскай канстытуцыі, адобраны канвентам і ратыфікаваны штатамі, не ўтрымліваў увогуле ніякіх палажэнняў аб свабодзе і правах чалавека. Толькі пад націскам грамадскай думкі ў 1789—1791 гадах кангрэс прыняў славетны 10 папавак да асноўнага закона, увайшоўшыя ў гісторыю як «Біль аб правах».

Для канца XVIII стагоддзя «Біль», безумоўна, быў вядомай дэмакратычнай зава-вай. Мы ведаем таксама-

◆ ЭНТУЗІЯЗМ ЮНАЦТВА — НА КАРЫСЦЬ ДЗЯРЖАВЫ

◆ АДКРЫТЫ УСЕ ШЛЯХІ-ДАРОГІ

◆ РАШАЮЧЫ ЗАДАЧЫ ЗАЎТРАШНЯГА ДНЯ

МОЛАДЗЬ РОБІЦЬ ПАЛІТЫКУ

Уладзімір ШАПЛЫКА, першы сакратар ЦК ЛКСМБ

Дзяўчынкай-падлеткам прыехала Таццяна Хаткевіч з невялікай беларускай вёсачкі ў малады горад Новалукомль. Тут у прафесійна-тэхнічным вучылішчы атрымала спецыяльнасць маляра-тынкоўшчыка, а ў будаўнічым упраўленні дзяржаўнай раённай электрастанцыі, куды накіравалі працаваць, пачалася яе працоўная біяграфія. Старанні дзяўчыны, чуласць і дабрата, яе дзелавыя якасці людзі ацанілі па заслугах, выбраўшы ў 1979 годзе Таццяну Хаткевіч сваім прадстаўніком у Вярхоўны Савет СССР.

Равесніку Т. Хаткевіч трактарысту калгаса «Сцяг Перамогі» Віцебскай вобласці, Васілю Дзеравянку было крыху больш за 20, калі зямлякі ўпершыню вылучылі яго дэпутатам раённага Савета. А ўжо ў 23 гады ён, сын патомнага селяніна, стаў дэпутатам Вярхоўнага Савета СССР. Заўважу, што акрамя Таццяны і Васіля, яшчэ чацвёра юнакоў і адна дзяўчына прадстаўляюць беларускую моладзь у парламенце нашай дзяржавы.

Прыемна заўважыць: на апошняй чацвёртай сесіі Вярхоўнага Савета Беларускай ССР зацверджвалі законы рэспублікі аб дзяржаўным бюджэце і дзяржаўным плане эканамічнага і сацыяльнага развіцця БССР і 89 маладых дэпутатаў — паўнамоцных прадстаўнікоў юнакоў і дзяўчат рэспублікі ў вышэйшым органе ўлады Савецкай Беларусі.

Ужо гэтыя прыклады даюць уяўленне аб ролі моладзі ў грамадскім жыцці краіны і рэспублікі. І як сказаў Генеральны сакратар ЦК КПСС, Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР Л. І. Брэжнеў, давяраць маладым, абпірацца на іх энтузіязм і імкненне працаваць на агульную карысць заўсёды было ў традыцыях камуністаў нашай краіны. Гэтыя традыцыі маюць свой

гістарычны фундамент: сярэдні ўзрост дэлегатаў VI з'езда партыі бальшавікоў, прыняўшага ў 1917 годзе рашэнне аб узброеным паўстанні супраць буржуазнага ўрада, быў 28 гадоў.

Яшчэ ў першыя гады Савецкай улады У. І. Ленін пастаянна падкрэсліваў неабходнасць як мага шырэй прыцягваць моладзь да кіравання новым дзяржаўным апаратам, грамадскімі справамі.

Сёння гэта права заканадаўча замацавана. У артыкуле 7 Канстытуцыі БССР гаворыцца, што ленынскі камсамол рэспублікі закліканы ўдзельнічаць «у кіраванні дзяржаўнымі і грамадскімі справамі, у вырашэнні палітычных, гаспадарчых і сацыяльна-культурных пытанняў». Натуральна, у нашай моладзі няма інтарэсаў і мэт, якія б прынцыпова адрозніваліся ад інтарэсаў і агульных мэт усяго народа.

Юнакі і дзяўчаты рэспублікі прымаюць самы актыўны ўдзел у грамадскім жыцці, у кіраванні дзяржавай. Гэта з'яўляецца састаўной часткай вырашэння важнейшай праблемы — развіцця сацыялістычнай дэмакратыі.

МЫ БУДУЕМ ДЗЯРЖАВУ

Моладзь самым дзейным

чынам робіць уплыў на фарміраванне органаў дзяржаўнай улады як вышэйшых, так і мясцовых. Згодна з Законам СССР і БССР аб выбарах у Саветы народных дэпутатаў, юнацтву праз камсамольскія арганізацыі прадастаўлена права вылучаць кандыдатаў у дэпутаты органаў улады. Такім чынам, нашы юнакі і дзяўчаты прымаюць актыўны ўдзел у рабоце перадвыбарных нарадаў і сходаў, у вылучэнні кандыдатаў, у шырокім абмеркаванні іх асаблівых і дзелавых якасцей. Акрамя таго, яны прымаюць непасрэдны ўдзел у арганізацыі выбараў і кантролю за правільнасцю іх правядзення. Так, сёлета ў ходзе выбараў у мясцовыя Саветы народных дэпутатаў у выбарчыя камісіі ўваходзіла больш 130 тысяч маладых людзей, а ў складзе выбарчых камісій па выбарах у Вярхоўны Савет БССР дзейнічаў тагачасны склікання — больш за 40 тысяч.

Агітацыю за сваіх кандыдатаў моладзь праводзіць на старонках 7 рэспубліканскіх маладзёжных газет і часопісаў, па 4 праграмах маладзёжнага радыё і тэлебачання.

Але гэтым не абмяжоўваецца ўдзел у фарміраванні органаў дзяржаўнай улады краіны і рэспублікі. Прадстаўнікі моладзі маюць права і самі выбірацца ў Саветы народных дэпутатаў усіх узроўняў.

Так, у СССР дзейнічае закон, які ўстанаўлівае даволі нізкі ўзроставае «парог» для выбарчых у Саветы народных дэпутатаў, якія складаюць аснову палітычнай сістэмы СССР.

Мінімальны ўзрост для выбарчых у мясцовыя органы ўлады ў Вярхоўны Савет БССР — 18 гадоў, а для выбранага ў вышэйшы орган дзяржаўнай улады, Вярхоўны Савет СССР, — 21 год. Прадстаўніцтва моладзі складае сёння ў мясцовых

[Заканчэнне на 5-й стар.]

што з таго часу ён быў істотна ўдасканалены і дапоўнены, хоць гутарка галоўным чынам ішла не аб расшырэнні пераліку правоў і свабод грамадзян, а аб расшырэнні кола тых, на каго распаўсюджвалася яго дзеянне. Скажам, «папраўкі грамадзянскай вайны» — 13-я, 14-я і 15-я — змяшчалі палажэнні, якія павінны былі гарантаваць роўныя правы грамадзян былым рабам-неграм; пасля другой сусветнай вайны ўступілі ў дзеянне папраўкі, у адпаведнасці з якімі права ўдзелу ў выбарчым колегіі выбаршчыкаў прэзідэнта было прадастаўлена жытхам федэральнай акругі Калумбія, а таксама зніжаны ўзроставы ценз (да 18 гадоў) для ўдзелу ў федэральных выбарах.

І ўсё ж нават беглы аналіз сённяшняга тэксту амерыканскай канстытуцыі дае права гаварыць аб яе сацыяльнай абмежаванасці. Фактычна ў ім змяшчаецца толькі адно сацыяльна-эканамічнае права — уладання ўласнасцю. У адрозненне ад Канстытуцыі СССР канстытуцыя ЗША не ведае такіх, напрыклад, важнейшых для чалавека правоў, як права на працу, на адпачынак, на бясплатную адукацыю і медыцынскае абслугоўванне, на сацыяльнае забеспячэнне, на жыллё. Да гэтага часу прынцып роўнасці ўсіх грамадзян перад законам не распаўсюджваецца на жанчын,

паколькі праект 27-й папраўкі, адобраны кангрэсам, не ратыфікаваны дастаткова для ўступлення яе ў сілу колькасцю штатаў.

І нарэшце, амерыканскі канстытуцыйналізм ведае толькі адзін від гарантый ажыццяўлення правоў і свабод — судовыя гарантыі, гэта значыць права прыватнага звароту ў суд. Сама ж дзяржава ў асобе яе атарнееў (пракурораў) не толькі не абавязана, але і не ўпаўнаважана законам ахоўваць правы грамадзян ад парушэння, за выключэннем выпадкаў парушэння права галасавання па прыкмеце расавай прыналежнасці.

Прынцыпова іншы падыход да прававога становішча асобы характэрны для Канстытуцыі СССР. У ёй замацаваны не толькі практычна ўсе палітычныя і ўласныя свабоды, што і ў асноўным законе ЗША (свабода сумлення, слова, друку, сходаў, недатыкальнасць асобы і жылля, тайна перапіскі, тэлефонных перагавораў, тэлеграфных паведамленняў), але ўтрымліваецца і цэлы шэраг іншых правоў, «абойдзеных» канадаўствам Злучаных Штатаў. У іх ліку такія важнейшыя грамадзянскія правы, як, напрыклад, права на ўдзел у кіраванні дзяржаўнымі і грамадскімі справамі, у абмеркаванні і прыняцці законаў агульнадзяржаўнага і мясцовага значэння, права ўносіць у

дзяржаўныя органы прапановы аб палітэніі іх дзейнасці. Адначасова Канстытуцыя СССР замацоўвае і такія асноўныя дэмакратычныя прынцыпы, як роўнасць усіх грамадзян перад законам, прадастаўленне жанчынам роўных правоў з мужчынамі ва ўсіх галінах дзейнасці, раўнапраўе ўсіх нацыянальнасцей і рас.

Абвясчваючы шырокі спектр правоў і свабод чалавека, Асноўны закон СССР устаўляе кола гарантый іх рэальнага ажыццяўлення. Перш за ўсё гэта матэрыяльныя гарантыі, што прадастаўляюцца дзяржавай. Іх змест можна праілюстраваць хоць бы на прыкладзе права на працу. «Гэта права, — запісана ў артыкуле 40 Канстытуцыі, — забяспечваецца сацыялістычнай сістэмай гаспадаркі, няўхільным ростам прадукцыйных сіл, бясплатным прафесійным навучаннем, павышэннем працоўнай кваліфікацыі і навучаннем новым спецыяльнасцям, развіццём сістэм прафесійнай арыентацыі і працаўладкавання».

Апрача гэтага, у тым жа артыкуле 40 пералічаны і дадатковыя гарантыі ажыццяўлення гэтага права: атрыманне гарантанай работы з аплатай працы ў адпаведнасці з яе колькасцю і якасцю, права на выбар прафесіі, роду заняткаў і работы ў адпаведнасці з прызначэннем, здольнасцямі, прафесій-

най падрыхтоўкай і адукацыяй. Асноўны закон СССР дапускае і індывідуальную працоўную дзейнасць «у сферы саматужна-рамесных промыслаў, сельскай гаспадаркі, бытавога абслугоўвання насельніцтва, а таксама іншыя віды дзейнасці, заснаваныя выключна на асабістай працы грамадзян і членаў іх сямей».

Зразумела, апрача матэрыяльных гарантый Канстытуцыя СССР змяшчае і судовыя гарантыі рэалізацыі правоў насельніцтва. Кожны грамадзянін мае, у прыватнасці, права на судовую абарону ад замаху на сваё жыццё і здароўе, маёмасць і асабістую свабоду, гонар і годнасць. Ён можа таксама абскардзіць праз суд дзеянні службовых асоб, зробленыя з парушэннем закона або перавышэннем паўнамоцтваў. Прычым вышэйшы нагляд за дакладным выкананнем усіх законаў Канстытуцыя ўскладае на Генеральнага Пракурора СССР і падпарадкаваных яму пракурораў. У адрозненне ад атарнееў яны не толькі правамоцныя, але і абавязаны ахоўваць правы грамадзян ад парушэнняў.

Такія ў агульных рысах адрозненні савецкай і амерыканскай канстытуцыі. Вобразна кажучы, гэта «люстраны адбіткі» самой сутнасці супрацьлеглых сацыяльных сістэм.

Валерый ЦЯЛЕГІН.

ГАДЗІННІКІ СПЯШАЮЦА ЗА МОДАЙ

Гучна заліваецца будзільнік — такі маленькі, што ўмяшчаецца на далоні. Ён толькі што нарадзіўся ў Навукова-даследчым інстытуце гадзіннікавай прамысловасці.

У гэтым інстытуце гадзіннікам даюць права на жыццё. Усё новае, што будучы выпуск заводу краіны, спачатку выпрабавваецца тут.

Прыборы часу мяняюцца, як і мода. Гадзіннікавыя механізмы перасяліліся ў кулоны, пярсцёнкі, гузікі. Наша стагоддзе, рацыянальнае і строгае, унясло значныя папраўкі не толькі ў змест, але і ў форму прыбораў часу.

І ўсё-такі сёння галоўнае ў аздабленні — практычнасць. Адышлі ў мінулае яшчэ не так даўно папулярныя масіўныя карпусы і бранзалеты, шыферблаты велічыней з далонь.

Усе гэтыя асаблівасці ўлічваюць на мінскім гадзіннікавым заводзе «Прамень». У бліжэйшы час намячаецца асвоіць выпуск кварцавых гадзіннікаў таўшчынёй крыху больш за пяцікапеечную манету. Мадэлі распрацоўваюцца з улікам іх функцыянальнага прызначэння. Для капітанаў, лётчыкаў, вадалазаў, касманаўтаў і нават... для маладажонаў.

Парныя мужчынскія і жаночыя гадзіннікі з аднолькавым матывам у афармленні, модныя наборы — у наменклатуры мінскага завода.

Штогод тут абнаўляецца да трыццаці працэнтаў прадукцыі. Значная частка яе пойдзе за мяжу. Гадзіннікі беларускіх майстроў дакладнага часу паспяхова канкуруюць з прадукцыяй замежных фірм.

НА ЗДЫМКУ: работніца завода Алена ЛАСЦКАЯ дэманструе новыя вырабы; на зборачным канвееры.

Фота Я. ПЯСЕЦКАГА.

МІЛЬЁННАМУ ЖЫХАРУ СТАЛІЦЫ СПОЎНІЛАСЯ ДЗЕСЯЦЬ ГАДОЎ

БУДЗЬ ШЧАСЛІВЫМ, АЛЕГ!

Добра памятаю той дзень — 25 студзеня 1972 года. У абедзенны перапынак зайшоў на хвілінку ў механічны цэх завода імя Леніна да знаёмага токара Аўгусціна Галавацкага. Той адрозна мне пытае: «Вячоркі» чытаў?

Аўгусцін Адамавіч падаў мне газету. У ёй паведамлялася, што ў Мінску 24 студзеня нарадзіўся мільённы жыхар.

Я вярнуў токару газету і кажу: — Цікавы факт. А той ледзь не з крыўдай: — Мала—цікавы. Факт здзіўляючы!

І расказаў мне Аўгусцін Галавацкі, як адрозна пасля вышвалення Мінска ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў ён ўдзельнічаў у аднаўленні горада. Пасля вайны ў ім засталася сорак чатыры тысячы чалавек — адзін з шасці жыхароў.

Разам з пасланцамі з іншых Рэспублік краіны мінчане марылі зрабіць Мінск такім, якім ён быў да вайны, прыкладна к восьмідзiesiąтаму году. Ну, а пра мільённага жыхара тады і не думалі, здавалася, для гэтага спатрэбіцца не менш, чым сто гадоў.

Прыемная памылка атрымалася: мільённы жыхар нарадзіўся праз 28 гадоў пасля вызвалення Мінска. Хто ж ён, гэты шчаслівы гараджанін? Хто яго бацькі?

ВАЛЯНЦІН ПЛЮС ЗОЯ...

Спачатку быў выбар жыццёвага шляху. Выбіралі паасобку, нічога не ведаючы пра існаванне адзін аднаго. Валянцін Басько нарадзіўся непадалёку ад Пухавіч. Скончыў сярэдняю школу. Паступіў у Мінскае вучылішча нумар 31 — на майстра буравых работ (цяпер такога вучылішча ў Мінску ўжо няма). Потым была армія. Вярнуўся ў Мінск і пачаў працаваць на фабрыцы імя Крупскай.

Біяграфія Зоі Кудзінай вельмі падобная да біяграфіі Валянціна Уладзіміравіча. Нарадзілася яна ў вёсцы Карпілаўка, што ў Чэрвеньскім раёне.

Пасля заканчэння школы паступіла ў ГПТВ. Атрымала прафесію швачкі-матэрысты, а разам з ёю і накіраванне на тую ж фабрыку імя Крупскай.

Тут і скрыжаваліся шляхі-дарогі маладых спецыялістаў. Валянцін і Зоя пазнаёміліся. А праз некалькі месяцаў рашылі пажаніцца. Здарылася гэта ў 1971 годзе.

Жаніцтва дабавіла клопатаў. Першы і самы галоўны з іх — дзе жыць. Да яселла жылі ў інтэрнаце. Цяпер жа трэба было шукаць кватэру.

Прашу Валянціна Басько ўспомніць 25 студзеня — той дзень, калі ў яго нарадзіўся Алег.

— Аб з'яўленні на свет сына я даведаўся амаль адрозна ж. Ад радасці забыўся нават пра свае праблемы і клопаты, — расказвае Валянцін Уладзіміравіч. — Віншавалі таварышы, павіншаваў дырэктар фабрыкі. Праз некаторы час, калі крыху супакоўся і ўжо збіраўся бегчы да Зоі, падыходзіць пажылы рабочы і кажа: «Цябе выклікае да сябе дырэктар».

Мне аж дрэнна стала. Няўжо, думаю, з Зояй ці з сынам што здарылася?

Пакуль ішоў да дырэктара, яшчэ аднаго таварыша па працы сустрэў. Той — смеецца, галавой пакуціў: шчаслічых ты, Валянцін. А чаму я шчаслічых, не сказаў.

Тут у мяне, як кажуць, адлягло ад сэрца. Новая думка ў галаву прыйшла: з Зояй і Алегам (мы з жонкай яшчэ раней аб імені першыцца, калі будзе хлопчык, дамовіліся) усё ў парадку. Няйначай, у мяне двойня, цяпер будзе Алег і яшчэ Андрэй...

Зайшоў да дырэктара. Той давай зноў віншаваць. Кажы, юбіляр у цябе, Басько. Мільённага жыхара нашай сталіцы падарылі вы з Зояй Фёдарайнай.

Пасля было віншаванне ад гаркома, гарвыканкома. Адрозна далі двухпакаеўную кватэру...

Дарэчы, сям'я Басько жыве на вуліцы Пуліхава ў прыгожым пяціпавярховым доме, непадалёку ад ракі Свіслач. Кватэра — палешанай планіроўкі: прыгожая, утульная,

ёсць тэлефон.

— А як жа з Андрэем? — пытаюся жартам у Валянціна Уладзіміравіча.

— Дык праз два гады і Андрэй з'явіўся...

«Я УЖО ДАРОСЛЫ»

Калі Алегу Басько споўнілася пяць гадоў, да яго прыйшоў радыёкарэспандэнт. Пасадзіў перад мікрафонам і кажа: — Я хачу, Алег, першае ў тваім жыцці інтэрв'ю ўзяць.

А хлопчык зусім сур'ёзна: — А я ўжо даваў інтэрв'ю (цяжка гэта слова вымавіць). — Гэта калі?

— Калі мне было крыху больш за дзень.

Тут карэспандэнт ад смеху аж зайшоўся.

— Ну і жартаўнік ты, хлопчык.

Алег пакрыўдзіўся:

— А калі не верыце, дык у мамы спытайце.

— Было, было, — падтрымлівае сына Зоя Фёдарайна. — На другі дзень пасля нараджэння ўрачы дазволілі карэспандэнтам і радыёкарэспандэнтам зайсці да мяне. Узыла Алега на рукі, адказава на іх пытанні. Паказваю наборы ўсялякія для немаўлят, што падарылі таварышы па працы, цацкі. Дарэчы, мінскае вытворчае аб'яднанне цацак «Мір» спецыяльна для мільённага гараджаніна для мільённага гараджаніна рыхтавала новую цацку — «Месяхаход». Так што першым уладальнікам яго стаў мой сын.

Дык вось, працягвае Зоя Фёдарайна, размаўляю, значыць, з карэспандэнтамі. Спачатку Алег паводзіў сябе добра: маўчаў. Пасля, бачачы, што ўся ўвага на мяне звернута, стаў крахаць. А калі і гэта не дапамагло, дык крычаць пачаў.

Кажуць, з хітрынкай расказвае далей Зоя Фёдарайна, калі ў сябе ў студыі радыёкарэспандэнт тую плёнку ўключыў на поўную моц, дык з усіх кабінетаў да яго сталі збягацца таварышы: адкуль тут немаўлятка...

Алег рос не па гадах сур'ёзным. Гэта сцвярджала і выхавальніца дзіцячага сада № 255 Ніна Бітус.

Алег мае прыхільнасць да тэхнікі: гадоў цэлымі гадзінамі займаецца з «канструктарам» ці машынамі.

І ўжо зусім па-даросламу захапляецца Алег маляваннем. На паперы з'яўляюцца будоўля, «вайна», тэхніка.

Ну, а як наконт свавольства?..

ХАЦЯ І НЕВЯЛІКІ, АЛЕ Ж ЮБІЛЕЙ

Які хлопчык у пяць—дзесяць гадоў не быў свавольнікам!

Вось і ў той дзень, калі я па заданню рэдакцыі прыйшоў браць інтэрв'ю ў Алега з нагоды дзесяцігадовага «юбілею», дык яны з братам Андрэем такога нарабілі ў сваёй кватэры... Параскідвалі старыя газеты, часопісы, цацкі — няцяжка было здагадацца, што тут ішла гарачая сутычка двух «непрымірных ворагаў».

Але тут якраз і праявілася, што называецца, гаспадарская жылка ў Алега. Перад тым, як адказаць на мае пытанні, ён пачаў збіраць раскіданыя рэчы ды яшчэ і Андрэй прымусяў дэпамагаць. І праз некалькі мінут ад той «бойкі» не засталася і следу.

...Ад пункта «А» да пункта «Б»... — рашаюць вучні чацвёртага класа школы № 54 горада Мінска кантрольную задачу.

«Добра» і «выдатна» — толькі такія адзнакі атрымлівае Алег. Дык можна спадзявацца, што ён пойдзе «ў навуку»?

Наконт гэтага ў бацькоў свае меркаванні.

«Няхай стане такім жа выдатным спецыялістам, як і яго бацька», — кажа Зоя Фёдарайна.

«З кожным годам усё лепш і лепш Алег малюе...» — не дагаворвае бацька.

І толькі самога Алега пакуль што мала хвалюе будучыня.

Гэта і лепш, калі ў яго гады можна бестурботна гуляць у футбол, катацца на лыжах, чытаць цікавыя кніжкі — адным словам, жыць так, як і належыць хлопчыкам яго ўзросту.

Ну, а кім стане... Не будзем загадваць. Дарог многа, і выбіраў хлопчык сваю.

Яўген ТУРАЙКЕВІЧ.

ОБЕСПЕЧИТЬ МИРНОЕ БУДУЩЕЕ ДЛЯ ЧЕЛОВЕЧЕСТВА

Из речи Генерального секретаря ЦК КПСС,
Председателя Президиума Верховного Совета СССР Л. И. БРЕЖНЕВА

на торжественном заседании в Баку, посвященном вручению Азербайджанской ССР ордена Ленина

За последнее время мне уже не раз приходилось высказываться по вопросам внешней политики. Последний раз — в связи с пребыванием в Москве Премьер-министра Индии госпожи Индиры Ганди. Поэтому я остановлюсь сейчас лишь на некоторых отдельных моментах.

Прежде всего хочу сказать, что состоявшиеся в Москве советско-индийские переговоры на высшем уровне вызывают у нас чувство искреннего удовлетворения. Они вновь подтвердили, что дружба и сотрудничество между СССР и Индией опираются на прочный фундамент и имеют хорошие перспективы. Сделаны новые шаги в развитии этого сотрудничества.

Обе стороны имели также возможность вновь отметить совпадение или близость своих взглядов по коренным вопросам международного положения, особенно в том, что касается сохранения мира, предотвращения новой мировой войны.

В переговорах с Премьер-Министром Индии мы вновь высказали нашу положительную оценку движения неприсоединения как важного фактора, действующего в пользу оздоровления международной обстановки, и роли Индии в этом движении.

Советский Союз вообще за повышение роли в международных делах государств, освободившихся от колониального ига, вставших на путь независимости и прогресса. Мы убеждены, что политика этих стран может оказывать благоприятное воздействие на обстановку в мире.

Естественно поэтому, что Советский Союз, как и другие со-

26 сентября в Баку, во Дворце имени В. И. Ленина, состоялось торжественное заседание ЦК Компартии Азербайджана и Верховного Совета республики, посвященное вручению Азербайджанской ССР ордена Ленина.

Этой высокой награды Азербайджан удостоен за большие успехи, достигнутые трудящимися республики в десятой пятилетке по производству продукции промышленности и сельского хозяйства.

Высшую награду Родины вручил Генеральный секретарь ЦК КПСС, Председатель Президиума Верховного Совета СССР Л. И. Брежнев, который выступил с речью на торжественном заседании. Большое внимание в ней руководитель Советского государства уделит международному положению на планете, а также борьбе за разрядку, обузданию гонки вооружений, конструктивным предложениям СССР, касающимся добрососедских отношений между странами, сохранению и упрочению мира на земле. Эту часть выступления Л. И. Брежнева мы и предлагаем нашим читателям.

циалистические страны, — активный сторонник укрепления мирного сотрудничества, единства и сплоченности стран Азии, Африки, Латинской Америки, укрепления престижа и эффективности таких их организаций, как Организация африканского единства, Лига арабских стран, и другие.

В то же время империализм с его неоконимизаторской политикой — явный противник единства освободившихся стран. Не случайно империалисты делают все, чтобы углублять раскол в рядах арабских стран, ослабить авторитет и влияние Организации африканского единства, стремятся использовать Организацию американских государств в интересах колониаторских амбиций западных держав, как это наглядно показали недавно события в Южной Атлантике.

Вы знаете, товарищи, что Советский Союз многие годы — и даже десятилетия — добивается разрядки международной напряженности. Разрядка для нас — очень широкое понятие. Это прежде всего — общий настрой государств и их руководителей не на военные приготовления и враждебность

к другим государствам, а на мирное сотрудничество с ними. Это — нормальное общение между странами, между народами, добросовестное соблюдение норм международного права, уважение суверенитета каждой страны и невмешательство во внутренние дела друг друга. Это, наконец — постоянное стремление практическими делами содействовать обузданию захлестнувшей мир гонки вооружений, стремление укреплять безопасность на основе постепенного углубления взаимного доверия на справедливых и обоюдных началах.

Так мы понимаем разрядку, к такой разрядке мы стремимся. Фактически речь идет о том, чтобы обеспечить мирное будущее для человечества.

Мы вовсе не считаем, что разрядка может или должна быть монополией какой-то отдельной географической зоны, одного района мира. Другое дело, что в силу ряда исторических причин в одних регионах она уже пустила более глубокие корни, чем в других, — в Европе, например. Но возможности ее укрепления есть повсюду, и их необходимо ак-

тивно использовать.

О наших попытках наладить отношения с Соединенными Штатами Америки, достигнуть справедливых, взаимоприемлемых соглашений по вопросам ограничения и сокращения ядерного оружия как стратегического, так и средней дальности, я здесь говорить не буду, вы о них хорошо знаете.

Если говорить об Азии, то здесь мы считали бы очень важным делом нормализацию, постепенное оздоровление отношений между СССР и Китайской Народной Республикой на основе, я бы сказал, здравого смысла, взаимного уважения и взаимной выгоды. В дополнение к тем отношениям дружбы и сотрудничества, которые уже существуют у нас с рядом азиатских государств, это было бы хорошим вкладом в укрепление основ мира и стабильности в Азии, да и во всем мире.

В Европе наиболее уместным ближайшим шагом по укреплению разрядки могло бы, по нашему мнению, стать успешное завершение Мадридской встречи 35 государств и расчистка пути к европейской конференции по разоружению.

Кстати, здесь следует отме-

тить конструктивную, миролюбивую роль, которую играют в Мадриде нейтральные и не-присоединившиеся страны Европы. Хочется пожелать им дальнейших успехов в этом деле.

Дальнейшее укрепление разрядки в Европе позволило бы европейцам еще успешнее пользоваться ее плодами, решать совместными усилиями многие общие для всего континента проблемы практической жизни народов. Формы такого сотрудничества кое в чем уже начинают складываться. Неуклонно идти вперед по этому пути — долг нашего поколения перед поколениями будущими.

В целом разрядка — это историческое завоевание народов. Ее ни в коем случае нельзя отдавать на растерзание узко мыслящим, эгоистичным политикам в стане империализма. Ее надо оберегать, развивать и углублять. И это будет победа человеческого рассудка над опасной бездумной агрессивностью. Мы верим в такую победу, ибо верим в разум человека и, если хотите, в инстинкт самосохранения народов.

Таковы благородные цели, которым подчинены внешняя политика нашей страны, международная деятельность КПСС. И здесь наши союзники — все миролюбивые страны, все здравомыслящие реалистические деятели на мировой арене, многомиллионные массы народов всего мира.

Для нас всегда будут путеводной звездой слова великого Ленина о том, что Советское государство «желает жить в мире со всеми народами и направить все свои силы на внутреннее строительство».

Старыя кварталы Пінска захоўваюць сляды далёкіх стагоддзяў. Над пацямянелымі чарпачнымі дахамі раскінуліся магутныя кроны векавых дрэў. Калі рэдкі прамень сонца пранікае скрозь іх тоўшчу, на старым бруку запальваюцца дрыготкія плямы.

Летапісцы ўпершыню ўпамянулі Пінск у канцы XI стагоддзя. З веку ў век ішла слава пра яго народных майстроў. Цяпер у гарадскім музеі можна ўбачыць нямала знойдзеных археалагамі ў час раскопак прыгожых вырабаў пінскіх рамеснікаў.

Сёння горад — адзін з буйнейшых эканамічных і культурных цэнтраў беларускага Палесся. Новыя мікрараёны падкрэсліваюць прыгажосць яго гістарычнай часткі. Клапатліва ахоўваюць жыхары Пінска і супрацоўнікі спецыяльных служб рэспублікі архітэктурныя і культурныя помнікі. Асабліва ўважліва сочаць яны за чысцінёй паветра каля старых будынкаў, стараюцца стварыць тут мікраклімат, які садзейнічае захаванасці пабудовы і роспісаў на іх.

НА ЗДЫМКАХ: новую экспазіцыю, што расказвае аб мінулым Пінска, рыхтуе супрацоўнік гарадскога музея Святлана РАМАНЧУК; хімічны састаў атмасфернага паветра ў старой частцы горада вывучаюць супрацоўнікі Брэсцкай гідрометэаабсерваторыі Раіса КЛОКАВА і Віктар ТРЫЧАК; пад сцяпленнямі старажытнага будынка размясцілася Пінская гарадская карцінная галерэя.

Фота Э. КАБЯКА

ЕВАНГЕЛИЕ НА АРМЯНСКОМ ЯЗЫКЕ

В Ереване вышло в свет новое издание Евангелия на армянском языке. Корреспондент АПН попросил прокомментировать этот факт председателя Совета по делам армянской церкви при Совете Министров Армении Рубена ПАРСАМЯНА.

— Нынешнее издание Нового Завета является третьим за последние три десятилетия, — сообщил Рубен Парсамян. — Оно осуществлено армянской апостольской церковью на средства, собранные верующими.

Эчмиадзинский Католикопат регулярно выпускает календари, богослужебные книги. Выходит журнал «Эчмиадзин», где публикуется церковная хроника, проповеди, статьи на богословские темы. Изданы книги о визитах Верховного Патриарха-Католикоса всех армян Вазгена I в Рим и США, сборник его речей и проповедей.

Возможность широкого издания религиозной литературы, — подчеркнул Рубен Парсамян, — является одной из важных материальных гарантий свободы совести, зафиксированной как в Конституции Армянской ССР, так и в Основном Законе Советского государства. К зримым свидетельствам неуклонного претворения

в жизнь этого демократического принципа можно отнести также открытие в последние годы новых храмов, тщательную реставрацию ряда выдающихся памятников церковной архитектуры. Армянской архитектуры.

Рубен Парсамян отметил, что государство не вмешивается во внутренние дела церкви. В свою очередь исключено ее вмешательство в вопросы, которые входят в компетенцию государственных, общественных, культурно-просветительных учреждений.

В заключение Рубен Парсамян сказал:

— На всей территории Армении, как и повсюду в Советском Союзе, действует закон, согласно которому лица, виновные в дискриминационных действиях против верующих, например увольнение или отказ в приеме на работу, в учебное заведение в связи с религиозными убеждениями, привлекаются к уголовной ответственности. При получении паспортов, заполнении анкет граждане не дают сведений относительно своего вероисповедания. В СССР нет разделения на верующих и неверующих. Все граждане имеют право свободно исповедовать ту или иную религию или не исповедовать никакой.

ТАКОЙ ПАВІННА БЫЦЬ СУЧАСНАЯ АРХІТЭКТУРА

ДОЙЛІДСТВА: ТРАДЫЦЫІ І НАВАТАРСТВА

Гутарка карэспандэнта Агенцтва друку Навіны з сакратаром Саюзу архітэктараў СССР, дырэктарам навукова-даследчага інстытута тэорыі і гісторыі архітэктары, прафесарам Юрыем ЯРАЛАВЫМ.

— Архітэктара цікавіць усіх — і тых, хто праектуе будынкi, і тых, хто іх будуе, і, натуральна, тых, хто жыве або працуе ў іх. Цікаваць і многія праблемы дойлідства. Сярод іх такая: як захаваць нацыянальныя архітэктурныя традыцыі ў нашым індустрыяльным свеце, які хутка развіваецца...

— Спраўды, зладзённае пытанне, якое прыцягвае ў апошнія гады асабліваю ўвагу спецыялістаў розных краін. Гэта выклікана, з аднаго боку, незадаволенасцю станам сучаснай архітэктары. Другая больш важная прычына — з'яўленне на сусветнай арэне маладых дзяржаў Азіі, Афрыкі, Лацінскай Амерыкі, дзе востра стаіць пытанне адраджэння нацыянальнай культуры і дзе праблема нацыянальных асаблівасцей архітэктары набывае ўсё большае палітычнае значэнне. У ёй вельмі наглядна праяўляюцца рысы самасвядомасці, якая ўжо вызначылася.

Народы СССР, як вядома, таксама прайшлі неаднолькавы гістарычны шлях і стаялі на розных прыступках эканамічнага і культурнага развіцця. Адраджаючы архітэктары нацый, якія знаходзіліся пры царызме ў становішчы калоній, было важна ўважліва разабрацца ў сапраўдных нацыянальных традыцыях, каб аддзяліць тое каштоўнае, што падаўлялася і знішчалася каланізатарамі, ад таго, што справядліва адваргалася самім народам.

Простае выкарыстанне вобразаў і форм архітэктары мінулага ў сённяшніх збудаваннях і ансамблях нічога, акрамя адыходу ад сучаснасці, даць не можа. Усё ж каштоўнае, створанае ў мінулыя эпохі, неабходна асвойваць і асвойваць творча. Гэта і прыёмы рацыянальнага вырашэння функцыянальных задач, і вртуознае валоданне сродкамі кампазіцыі, і ўменне падпарадкаваць іх архітэктурнай ідэі. Але ніякія, нават прагрэсіўныя традыцыі, не могуць у нязмэнным выглядзе вандраваць з эпохі ў эпоху. У гэтым выпадку непазбежны застой. Трэба таксама мець на ўвазе і сённяшняе развіццё будаўнічай тэхнікі, пункт гледжання на сучасныя зручнасці, адрозненні ў сацыяльным укладзе жыцця таго або іншага народа, псіхічнага складу нацыі ў мінулым і цяпер.

— Нават не спецыялісту ясна, што ў дойлідстве ідзе хуткі працэс сцірвання вонкавых адрозненняў, гэта значыць мова сучаснай архітэктары і ёй больш становіцца інтэрнацыянальнай. Як у падобных умовах развіваць нацыянальныя традыцыі?

— Хачу адразу ж сказаць: са знікненнем або змяншэннем знешніх адрозненняў вельмі часта больш наглядна выяўляюцца глыбінныя нацыянальныя асаблівасці архітэктары таго або іншага народа. І яшчэ. Разам з натуральным працэсам узростання ролі інтэрнацыянальных рыс можна заўважыць і стагнаўленне новых нацыянальных асаблівасцей у межах агульнай стылявой накіраванасці. Возьмем, напрыклад, сучасную грузінскую архітэктару, скажам гас-

цініцу «Іверыя» ў Тбілісі. Яе стваральнікі выкарысталі традыцыйны прыём размяшчэння збудаванняў на высокай кропцы рэльефу. А ўлік многіх кропак агляду прымусіў іх «вылепіць» аб'ём як скульптуру. Суцэльныя стужкі балконаў ствараюць багатую гульню светаценю на фасадах. Такі ж «скульптурны» падыход да тэмы прадыхаў размяшчэнне рэльефаў на тарцы навесу над рэстаранам, пакрыццё сцен мазаічнымі кампазіцыямі. Без надакучлівых рэмінісцэнцый падкрэслена нацыянальная падаснова будынка, выкананага ў сучасных формах.

Другі прыклад — Палац культуры імя У. І. Леніна ў Алма-Аце (Казахстан). На васьмі вялікіх жалезабетонных пілонах ляжыць гіганцкі шацёр, а прастора паміж пілонамі запоўнена сцяной, складзенай з наздраватага мармуру і ракушчакіну. Ствараецца ўражанне, што шацёр лунна над будынкам. Тут таксама няма адкрытых рэмінісцэнцый. Мастацкія масткі паміж мінулым і сучасным народа, паміж яго ўспрыняцям бяскрайняй стэпаў са стойбішчамі з шатроў і сучаснай канструкцыяй перакінуты далікатна.

Збудаванняў, якія спалучаюць наватарскі пошук з выкарыстаннем прагрэсіўных нацыянальных традыцый, з кожным годам з'яўляецца ўсё больш. Такія будынкi тэатраў у Туле (Расійская Федэрацыя), Махачкале (Дагестан), цырка ў Ташкенце (Узбекістан), атэляў у Баку (Азербайджан), Ерзване (Арменія).

Вядома, што новае нярэдка спачатку выклікае насцярожанасць. Дзякуючы ж асацыяцыям з традыцыйным нават востра сучасныя прыёмы дойлідаў успрымаюцца лягчэй.

— У апошнія гады многа спрачаюцца аб значэнні помнікаў гісторыі, іх месцы ў сучасным горадабудаўніцтве. Якая ваша пазіцыя ў гэтым пытанні?

— Помнік — гэта не толькі гісторыя. Гэта і актыўны кампанент сучаснасці. Гэта зброя сённяшняй архітэктары, якая валодае ўласцівасцямі багацейшага эмацыянальнага і духоўнага ўздзеяння, што садзейнічае захаванню унікальнага аблічча ў мастацка-выразных формах свайго часу. Толькі пры такіх адносінах нараджаецца правільнае вызначэнне каштоўнасці помніка.

— Творы архітэктары стаяць стагоддзямі. Па іх мяркуюць аб прайшоўшых эпохах. Якія адметныя рысы многанацыянальнай савецкай архітэктары?

— Я глыбока перакананы, што лепшыя творы сацыялістычнага дойлідства — вынік творчасці наватараў. Аднак яны адлюстроўваюць і багацце вопыту, набытага папярэднікамі. Прагрэсіўна-дэмакратычныя традыцыі ў культуры ўсіх народаў СССР — каштоўная спадчына савецкай архітэктары. Але савецкія дойліды не абмяжоўваюцца толькі развіццём і паглыбленнем нацыянальных традыцый. У выніку праблема зводзіцца да выяўлення ў архітэктары кожнага народа ўсяго таго, што можа стаць укладом у агульначалавечую культуру.

ВЯЛІКАЯ наша краіна — Саюз Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік. У еднасці, брацтве і сяброўстве жывуць 15 рэспублікаў, кожная з якіх мае сваю гісторыю, непаўторную культуру, традыцыі і звычкі. За гады Савецкай улады змянілі сваё аблічча былыя глухія ўскраіны царскай Расіі, расквітнела мастацтва народаў і народнасцей, што насяляюць СССР. Штогод у кожнай савецкай рэспубліцы адбываюцца сотні прафесійных і самадзейных мастацкіх выставак, канцэртаў, спектакляў. З паказам лепшых дасягненняў дзесяці нацыянальнай культуры збіраюцца на ўсесаюзныя выстаўкі, фестывалі, агляды. Што-

чае ў творчасці вернасць традыцыям свайго народа.

Побач з імёнамі прызнаных майстроў на сёлетняй выстаўцы з'явіліся і імёны зусім новыя, невядомыя шырокаму гледачу і чытачу.

На даляглядзе беларускага мастацтва ўзнікла новае імя — Людміла Шчамялёва. Юная мінчанка прадставіла на выстаўцы свой аўтапартрэт — сур'ёзную заяўку аб пошуках уласнага стылю, бачання свету. І хача пакуль яшчэ адчуваецца ў яе творчасці ўплыў вядомых беларускіх майстроў пэндзля, яе работы пакідаюць светлае пачуццё радасці, прыгажосці жыцця.

Калі пачытаць звесткі пра ўдзельніцаў сёлетняй выстаўкі, то акажацца, што сярдні ўзрост белару-

ТВОРЫ МАЛАДЫХ БЕЛАРУСКІХ МАСТАКОЎ

У МАСКВЕ

100 РАБОТ АБ РОДНАЙ ЗЯМЛІ

год такія мерапрыемствы адбываюцца ў Маскве або ў сталіцах саюзных рэспублік.

Удзельнічаць мастаку ва ўсесаюзнай выстаўцы прастыжна, бо гэта сведчыць пра ўзровень яго ўласнага майстэрства. А для гледачоў — гэта цудоўная магчымасць пазнаёміцца з мастацтвам розных народаў, лепш зразумець адзін аднаго. Асабліва цікавымі бываюць выстаўкі твораў маладых мастакоў.

Вось і сёлета ў Маскве адбылася традыцыйная мастацкая выстаўка «Маладосць краіны». Удзел у ёй прынялі 1325 мастакоў. Лічба вельмі ўражае, тым больш, што некаторыя ўдзельнікі паказалі на ёй па некалькі твораў. Акрамя асноўнай выставачнай залы (Манеж), экспазіцыя мела два філіялы ў розных раёнах горада. Цікаваць да выстаўкі была незвычайнай.

54 мастакі з Беларусі прынялі ўдзел у сёлетняй выстаўцы і паказалі на ёй амаль 100 сваіх работ — жывапіс, графіку, скульптуру, творы дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва. Упершыню ў такой прадстаўнічай экспазіцыі ўдзельнічалі маладыя графікі з Мінска, якія нядаўна скончылі Беларускае дзяржаўнае тэатральна-мастацкае інстытут — А. Александровіч, В. Мікіта, В. Сідарава, К. Шаранговіч. Побач з іх работамі дэманстраваліся творы ўжо вядомых і прызнаных майстроў гэтага жанру — В. Славука, М. Селяшчука, Л. Зіневіч, А. Лапіцкай.

Сярод вялікай колькасці адметных графічных лістоў творы беларускіх мастакоў не згубіліся. Яны ўвесь час прыцягвалі ўвагу наведвальнікаў, аб чым сведчаць і шматлікія запісы ў кнізе водгукаў. Дарэчы, здабыткі маладых беларускіх графікаў у апошнія гады вельмі важкія, што асабліва бачна менавіта на ўсесаюзнай выстаўцы, дзе можна параўнаць творы розных аўтараў, арыгінальнасць і глыбіню ў вырашэнні той ці іншай тэмы. Думкі і ўяўленні сучаснікаў, навакольны свет, прыгажосць роднай зямлі, таямнічасць народных казак, роздум аб будучыні — вось галоўнае, што ўвасоблена на аркушах В. Славука, А. Александровіча, М. Селяшчука, Л. Зіневіч. Агульны настрой беларускай часткі экспазіцыі, бадай, лепш за ўсё характарызаваў сціплы па каларыту, невялікія на фармату, трыптыкі і пяшчотныя акварэлі В. Свістунова з серыі «Цеплыня роднай зямлі».

Ужо стала традыцыяй, што найбольш актыўны ўдзел ва ўсесаюзных выстаўках прымаюць беларускія жывапісцы. Сёлетняя выстаўка — пацверджанне гэтаму. Зноў стрыжнем беларускай экспазіцыі сталі работы жывапісцаў. Дарэчы, імёны аўтараў даволі добра вядомыя — У. Тоўсцік, А. Батальёнак, Э. Белагураў, А. Пашкевіч. Вялікую цікавасць выклікаў прадстаўлены на выстаўцы «Партрэт беларускага мастака У. Савіча» У. Тоўсціка.

...Сядзіць у крэсле малады чалавек — наш сучаснік. Заліхвадкі насунуты на галаву саламяны брыль падкрэслівае няўрымслівы характар юнака, аптыміста па натуре, гумарыста і легуценніка. У руках ён трымае саламяную птушку — выраб народнага майстра — як сімвал, які для яго, мастака, азна-

скае мастакоў не дасягае трыццаці гадоў. А гэта азначае, што ў шырокі свет выходзіць новае пакаленне мастакоў — дзеці мірнага часу, сыны, дочки і ўнукі тых, хто са зброяй у руках змагаўся супраць нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Вельмі паказальны факт, што на ўсесаюзнай выстаўцы менавіта беларуская моладзь прадставіла шмат работ, у якіх асэнсоўваюцца падзеі вайны. Сваё бачанне «ваеннай тэмы», народнага подзвігу прадэманстравалі вучні заслужанага дзеяча мастацтваў БССР, народнага мастака СССР М. Савіцкага. Карціна У. Кожуха сімвалічна названа «Чэрвень 1941 года». На ёй жанчыны нясуць праз поле параненага салдата, азіраюцца па баках: даведаюцца фашысты — смерць. А колькі іх, простых высокіх жанчын, рызыкуючы ўласным жыццём, дапамагалі партызанам, набліжаючы нашу агульную перамогу. Імёны іх невядомы, памяць — вечная! Палатно В. Альшэўскага прысвечана юным медсёстрам вайны. Мастак удада вырашыў тэму праз знешняе неэфектнае сюжэт: на полі, дзе нядаўна ішоў бой, спынілася машына з медсёстрамі. Дзяўчаты яшчэ не прыступілі да выканання сваіх абавязкаў, але адна з іх ужо паранена. Астатнія не разгубіліся, перавязваюць сяброўку, і толькі яшчэ больш жорсткімі сталі іх вочы.

Мастак М. Ісаёнка ведаючы як майстра нацюрморту і пейзажа. Але на гэтую ўсесаюзную выстаўку побач з вядомымі работамі «Лён Беларусі», «Адна Чаканне» — ён прадставіў і новую, ужо тэматычную — «Жанчынам вайны прысвячаецца», назва якой гаворыць сама за сябе.

Гэткая скіраванасць маладых аўтараў да ваеннай тэмы не выпадкова, а хутчэй заканамернасць часу. Вельмі ўжо неспакойна ў свеце. І таму карціны пра вайну — як партрэт, як напамін, як расучае яе адмаўленне. Людзі, глянцёвая прыгожая зямля, калі цвіце лён, і які прыгожы чалавек на ёй, якому лёсам наканавана пісаць вершы, будаваць дамы, а не ваяваць. Менавіта ў гэтым кантэксце «прачытаюцца» творы А. Пашкевіча «Сакавік», А. Батальёна «Нацюрморт з ажноўкамі», «Вечар-Атавы», У. Тоўсціка «Партрэт беларускага мастака У. Савіча», Э. Белагурава «Сямейны партрэт», «Хірургі. Аперацыя».

Усе гэтыя работы прасякнуты тонкім пачуццём улюбёнасці аўтараў у родную зямлю, замалаванасцю краёвамі Бацькаўшчыны. Гледачы бачаць Беларусь на гэтых карцінах казачна прыгожай, людзей гордых і таленавітых, душэўна шчодрых і абаяльных.

Маладзёжную выстаўку не пакідае абіякавым. Узрушаны пачуццямі, думкі... Уся вялікая краіна — з яе турботамі, штодзёнай стваральнай працай людзей — паўстае перад вачамі. Будучыню будаваць маладым, за будучыню і мір змагацца маладым. І яны добра гэта ўсведамляюць, бо ў сваіх творах ад уласна-інтымнага ўздываюцца да ўсеагульных праблем сучаснасці, ад камерных сюжэтаў да асэнсавання складаных сацыяльных з'яў у грамадстве, ад маналага да дыя-

Таццяна ГАРАНСКАЯ.

У гэтым калектыве, за выключэннем яго кіраўніка заслужанага работніка культуры БССР Анатоля Вараб'ева, няма ніводнага прафесіянала. Усе яго ўдзельнікі — 50 юнакоў і дзяўчат — аддаюць свайму захопленню вольны ад працы час. Танцы для іх — радасць, асалода. Магчыма таму і сам калектыв з Брэста называецца «Радасць». За 20 гадоў свайго існавання ансамбль шмат дзе пабываў, удзельнічаў у фестывалях венгерскай, балгарскай, польскай моладзі, выступаў перад гасцямі Алімпіяды-80. НА ЗДЫМКУ: танцы ансамбль «Радасць». Фота З. ФЕДЧАНКІ.

3 Чаго пачынаецца любоў

да бацькаўшчыны

ШКОЛА ДЗЯДЗЬКІ АЛЕСЯ

Мы прыходзім на гэты свет немаўлятамі і ўжо праз год-другі пачынаем гаварыць. Першыя нашы словы — ад таты і мамы.

У школе мова перастае быць проста сродкам зносінаў. Яна ўжо і літаратура, і гісторыя, і нават філасофія. Яна ўжо творчасць. Першыя нашы творы — ад настаўніка.

Калі гудзевіцкія дзеці пайшлі ў школу, першай для іх навукай ад настаўніка Алеся Мікалаевіча былі словы Радзіма, Беларусь, Бацькаўшчына...

— У свеце ёсць шмат краін, народаў і моў. — казаў Алесь Мікалаевіч. — Іх трэба шанаваць таксама, як працу і плён іншага чалавека. Але не можа быць шчырай пашаны да іншых без патрыятызму. Таму найперш навучыцеся любіць сваю Бацькаўшчыну, свой народ і сваю мову.

Тады дзеці спыталіся:

— Як можна любіць агромністую Беларусь, шматмільённы народ і невычэрпную, як наш Нёман, мову?

І настаўнік Балакоз пачаў урок...

Наогул выхаваннем дзяцей ён займаецца ўжо 30 гадоў, з таго часу, як пасля службы ў войску прыйшоў на работу ў школу. Тады яму было 20.

За гады працы Алесь Мікалаевіч знайшоў свой арыгінальны падыход да навучання роднай мове і літаратуры. Зараз яму ў гэтай справе завочна дапамагаюць пісьменнікі, навукоўцы, многія цікавыя людзі.

— Паводле школьнай праграмы, — расказвае А. Балакоз, — дзеці мусяць пісаць свае ўласныя творы. Я даю заданне кожнаму вучню скласці ліст ад сябе да любога аўтарытэту ў нацыянальнай культуры, якога абірае сам вучня. У лісце можа быць рознае. Найчасцей — гэта просьба выказацца пра нашу мову і літаратуру, наш народ. За свае лісты дзеці атрымліваюць адзнакі.

На запытанне вучня Віталія Рудніка Іван Мележ пісаў: «Мова — гэта вялікі народны скарб. Яе нельга не паважаць, як нельга не паважаць родны народ».

Лісты з выказваннямі, успамінамі даслалі Максім Танк, Ніна Мацяш, Зоська Верас. Піша, а часам і прыязджае ў Гудзевічы з суседняй Зэльвы Ларыса Геніюш. Ларыса Антонаўна апякае школьных паэтаў. Па некалькі лістоў атрымалі вучні і ад Янкі Брыля, Уладзіміра Караткевіча, Уладзіміра Калесніка. Даведкі па гісторыі Гудзевіч дасылаў Адам Мальдзіс. Між іншым А. Мальдзіс у сваёй кнізе «Таямніцы старажытных сховішчаў» назваў Гудзевіцкі музей лепшым сярод падобных.

— Словам, Алесь Мікалаевіч, з гэтага матэрыялу ўжо мог бы атрымацца добры і карысны архіў, — гавару я настаўніку.

— Такі архіў у нас ёсць. Усю карэспандэнцыю дзеці рупліва збіраюць у нашым «Праменьчыку», які выходзіць раз на два гады з 1968 года, калі мы стварылі школьны літаратурна-краязнаўчы музей.

«Часопіс такую назву атрымаў не выпадкова. Праменьчык — гэта штосьці маленькае, толькі частачка вялікага поляня. А гэта значыць, што кожны вучня нашай школы павінен спра-

баваць свае сілы ў літаратуры», — піша дзевяцікласніца Ганна Аксаміт у вучнёўскім творы на тэму «Чацвёрты нумар «Праменьчыка». У гэтым заданні вучні паказалі сябе як рэцэнзенты свайго ўласнага рукапіснага выдання.

Пра Кастуся Каліноўскага найлепш пісалі маленькія гісторыкі. Успомнілі тут і родную Мастоўшчыну, і Гудзевічы, і сваю школу, якая была адчынена ў 1863 годзе, і продкаў сваіх, слаўных паўстанцаў-касіянераў.

— У дзядоў ды бабуль, — працягвае Алесь Мікалаевіч, — вучні пытаюцца пра паходжанне назваў вёсак і сваіх прозвішчаў, запісваюць дыялектныя словы. Тут яны ўжо мовазнаўцы. Натуюць песні, казкі, паданні — ўжо фалькларысты. Усё лепшае з запісанага трапляе ў вучнёўскія творы, а лепшыя творы — у «Праменьчык». Таўсценныя альманахі ў прыгожых вокладках дзеці аздабляюць паяскамі і стужкамі, якія робяцца тут жа, у ткацкім гуртку.

Нарэшце, скажу і пра святое святых, прадмет славы нашай школы — літаратурна-краязнаўчы музей. У ім — бюсты, партрэты, кнігі. Найбольш кніг, і амаль на кожнай — аўтограф аўтара. Гэты музей — гонар усёй нашай вёскі. Яго і збіраюць усе гуртом: і дарослыя, і дзеці. Калісьці селянін з суседняй вёскі Острава Іван Клімуць прынёс у музей старую кнігу. З гэтага і пачалося наша з ім знаёмства і надалей супольная праца. Іван Ігнатавіч сур'ёзна вывучае гісторыю родных мясцін. Плён яго доследаў — 17 артыкулаў у раённай газеце пра мінулае Гудзевічаў. Зараз ён дырэктар этнаграфічнага музея, які вылучыўся з літаратурна-краязнаўчага.

Архітэктар Юрый Тарасевіч дапамагае нам усталяваць і аформіць экспазіцыю ў новым памяшканні. Вельмі дадатную падтрымку аказваюць музею старшыні райвыканкома і калгаса.

— Алесь Мікалаевіч, а скуль вы бераце экспанаты, не лічачы тых, што сабраны тут, на месцы? — пытаюся я.

— У нас шмат карэспандэнтаў. Вось, напрыклад, барэльеф з партрэтам Скарыны, па форме як вялікі медаль, зрабіў і падарыў музею мастак і паэт Міхась Вераціла. Самадзейны кампазітар Яўген Петрашэвіч напісаў музыку на вершы вучаніцы школы Лэдзі Палавені і Ганны Улановіч. Мастак Мікола Купава даслаў у музей некалькі сваіх работ. Многія вядомыя беларускія пісьменнікі падарылі свае кнігі з аўтографамі.

— У асноўным уся гэта праца, вядома, — для дзяцей. Кім вы бачыце ў будучыні сваіх выхаванцаў? Кім сталі тыя, хто ўжо скончыў школу?

— Рабочымі, паляводамі, даяркамі... — гаворыць Алесь Мікалаевіч. — Гэта найчасцей, бо яны сяляне. Я ж шчаслівы ўжо тым, што яны на ўсё жыццё пакідаюць у сэрцы пашану да роднай мовы, што ўмеюць любіць сваю Беларусь, паважаць свой і іншыя народы.

А становяцца вучні Алеся Балакоза такімі яшчэ і таму, што сам настаўнік апантана ўлюблены ў тое, чаму навучае сваіх выхаванцаў.

Сяргей ДУБАВЕЦ.

ПАДАРОЖЖА ПА ЛЬВОВУ

Ужо восьмае стагоддзе пішацца гісторыя Львова, аднаго з самых старажытных і прыгожых гарадоў нашай краіны. З Высокага замка, з таго месца, дзе бярэ пачатак горад, адкрываецца цудоўная панарама сучаснага Львова. Сярод вышынних дамоў, рознакаляровых дахаў вока міжволі вылучае купалы Мікалаеўскай і Ануфрыеўскай царкваў, вежу ратушы, Парахавую вежу, кафедральны сабор. Іменна гэтыя помнікі архітэктуры могуць многае расказаць аб вяках мінулых і падзеях далёкіх. Але каб глыбей адчуць подых даўніны, трэба прайсціся па адшліфаванаму часам бруку старых вузенькіх вулачак, дакрануцца да халодных каменных сценаў Каралеўскага арсенала і доўга глядзець на вежу Карнякта, якая нібыта плыве высока ў бяздонным блакіце неба.

Назвы вуліц, помнікі, мемарыяльныя дошкі — гэта своеасаблівыя даведнікі па гісторыі горада. У іх адлюстраваны імёны выдатных людзей, дзедзяў славянскай культуры. Першадрукар І. Фёдараў, пісьменнік і рэвалюцыянер І. Франко, пісьменнік В. Стэфанік, пісьменніца М. Канапніцкая, паэтэса Ле-

ся Украінка, пісьменнік і журналіст Я. Галан, пісьменнік Ю. Мельнічук і Герой Саветскага Саюза М. Кузняцоў... У самым цэнтры горада — велічны помнік выдатнаму польскаму паэту А. Міцкевічу. А на адным з будынкаў ёсць мемарыяльная дошка, якая апавядае пра тое, што ў Львоўскім універсітэце ў 1906—1912 гадах вучылася выдатная беларуская

паэтэса-рэвалюцыянерка Цётка [А. Пашкевіч].
НА ЗДЫМКАХ: панарама горада, што адкрываецца з Высокага замка; мемарыяльная дошка ў гонар Цёткі на будынку ўніверсітэта; помнік А. Міцкевічу; архітэктурны ансамбль Успенскай царквы і вежа Карнякта.

Я. КАЗЮЛЯ.
Фота аўтара.

ПЕСНЯ ПРА КІЕЎ

«Вечна малады» — так называецца гэтая своеасаблівая паэтычная анталогія, якую выпусціла ўкраінская выдавецтва «Радзянскі пісьменнік». Падзаглавак дакладна вызначае змест кнігі — «1500-гадовы Кіеў у савецкай паэзіі». Складальнік анталогіі П. Асадчук выбраў для выдання найбольш цікавыя творы

прадстаўнікоў братніх літаратур, у якіх усяляецца калыска зямлі рускай Кіеў, гучыць тэма дружбы і братэрства.

Прадстаўлены ў кнізе і беларускія паэты. Вершы Р. Барадуліна, П. Броўкі, Н. Гілевіча, Е. Лось, Р. Няхая, П. Панчанкі на ўкраінскую мову пераклалі Т. Каламіец, А. Навіцкі, В. Сідарэнка і В. Швец.

АРХЕОЛАГАМ ДАПАМАГЛІ МЕТРАБУДАЎЦЫ

Старажытнейшая частка Мінска — Менскае замчышча знаходзіцца ў раёне сучаснай плошчы 8-га Сакавіка. Зімой мінулага года на яго тэрыторыі праводзіліся земляныя работы, звязаныя з будаўніцтвам метро.

Улічваючы навуковую каштоўнасць, якую ўтрымлівае культурны пласт Менскага замчышча, беларускія археолагі прынялі ўдзел у гэтых работах. Такое супрацоўніцтва археолагаў і метрабудуўцаў вядома і ў іншых гарадах нашай краіны, напрыклад, Маскве, Кіеве, Тбілісі. Але там яно адбывалася пры работах адкрытым спосабам. Тут жа трэба было весці доследы пад зямлёю разам з праходчыкамі тунеля.

Распрацоўка грунту ішла метадам шчытавай праходкі на глыбіні некалькіх метраў. Падчас праходкі шчыта прыкладна праз кожны метр праводзілася фіксацыя напластаванняў старажытнага слою: замалёўка, апісанне, па магчымасці фатаграфаванне. Удалося выявіць рэшткі гарадской забудовы Мінска XVI стагоддзя — ву-

лічныя маставыя, вастраколы, пабудовы жыллёвага і гаспадарчага прызначэння. Дакладна ўстаноўлена, што маставыя насціліліся на 2—3 лагі з бярвення. Шырыня маставой у Мінску XVI стагоддзя была 3,5—4 метры.

Бадай, найбольш цікавай знаходкай з'яўляецца абарончы вал, насыпаны з пяску і гліны з утрыманнем драўляных канструкцый. Значэнне гэтай знаходкі заключаецца ў тым, што яна дазваляе больш дакладна вызначыць межы старадаўняга дзяржаўнага гарада і папоўніць нашы веды аб абарончых збудаваннях гарадоў XI—XVI стагоддзяў на тэрыторыі Беларусі.

Знойдзена мноства керамікі XIII—XVIII стагоддзяў, у тым ліку фрагменты амфар, кафля, скураны абутак гараджан таго часу, драўляныя вырабы (бандарны посуд, лыжкі, клок — прылада для лоўлі самоў, ступіца кола і калёсны вобад, дзве восі ад воза — знаходкі даволі рэдкія). Выяўлены таксама вырабы з каменю — асялкі, бранзалеты і пацеркі, з жа-

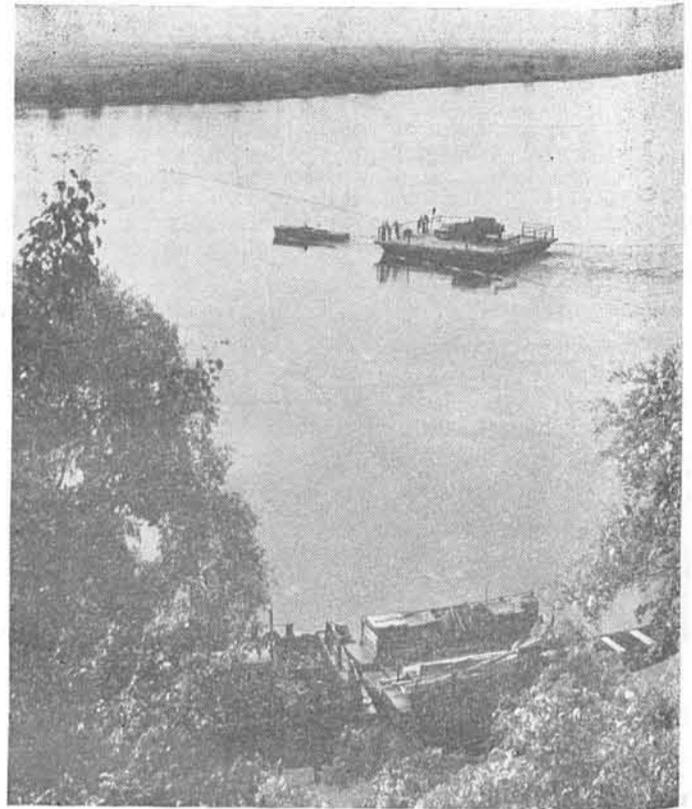
леза — сярпы і нажы, трапіліся і ўпрыгожванні з медзі і бронзы.

Улетку на ўчастку, прылягачым да праходкі тунеля, былі праведзены дадатковыя археалагічныя раскопкі, у выніку якіх была выяўлена шчыльная драўляная забудова старажытнага Мінска, знойдзены срэбная грыўна XII стагоддзя і фрагмент драўлянага кубка з надпісам «Помозі».

Зараз здабытыя матэрыялы праходзяць навуковую апрацоўку, пасля чаго папоўняць калекцыю рэчаў матэрыяльнай культуры Мінска XII—XVIII стагоддзяў. Трэба адзначыць, што вынікі гэтай працы даюць падставу для пашырэння доследаў на Менскім замчышчы і стварэння на базе гэтых археалагічных раскопак музея старажытнага Мінска.

Знойдзеныя рэчы дапамогуць адгарнуць яшчэ адну старонку гісторыі старажытнага Мінска, больш дасканалы ўявіць сабе жыццё і быт нашых далёкіх продкаў.

Л. КАЛЯДЗІНСКІ,
В. СОБАЛЬ.

Прыгажун Днепр — рака чараўніца, рака працаўніца. Тры братнія рэспублікі — Беларусь, Расія і Украіна, — глядзяць ў яе чыстыя блакітныя воды.

Днепр — адзін з самых маляўнічых абшараў нашай Бацькаўшчыны. Варта раз сюды наведвацца, каб назаўсёды застацца ў яго закаханым.
НА ЗДЫМКУ: паром на Дняпры. Фота У. МЯЖЭВІЧА.

У вашу калекцыю

Штогадовая серыя, прысвечаная фауне, выпушчана ў гонар XVIII Міжнароднага арніталагічнага кангрэса, які адбыўся ў жніўні гэтага года ў Маскве. На шасці марках — адлюстраванні птушак, якіх чалавек ахоўвае з асаблівым клопатам. Гэта чорны журавель, белалепчы арлан, лапацень, горны гусь, далёкаўсходні бусел. Назвы птушак на марках дадзены на рускай і лацінскай мовах. Тут жа — эмблема кангрэса: птушка на фоне зямнога шара.

Філатэлісты, якія збіраюць маркі пра космас, таксама папоўняць свае калекцыі новымі паштовымі мініяцюрамі. Адна з іх прысвечана II-й канферэнцыі ААН па даследаванню і выкарыстанню касмічнай прасторы ў мірных мэтах, якая адбылася ў жніўні 1982 года ў Вене. На фоне касмічнай прасторы — сцяг ААН, арбіты касмічных апаратаў і памятны тэкст — так выглядае гэтая марка.

Касмічнаму савецка-французскаму эксперыменту прысвечана некалькі марак і паштовы блок. На адной з мініячюр — партрэт членаў міжнароднага экіпажа. У дзень запуску карабля «Саюз Т-6» выйшаў паштовы блок. На яго малюнку паказаны фрагмент эмблемы палёту, выкананы французскім мастаком Мішэлем Гранжэ.

Серыя «Савецкія лакаматывы» складаецца з пяці марак. На іх — пасажырскія і грузавыя электравозы і цеплавозы, манеўровыя лакаматывы, скорасны электрапоезд, пабудаваныя на за-

водах нашай краіны ў апошнія гады.

Споўнілася 100 гадоў з дня нараджэння вядомага мастака-баталяста М. Грэкава. З імем гэтага майстра звязана зараджэнне і развіццё савецкага батальнага жывапісу. На марцы ў гонар юбіляра змешчана рэпрадукцыя аднаго з лепшых палотнаў таленавітага жывапісца — яго славетная «Тачанка».

Выпушчана паштовая марка да 50-годдзя Камсамольска-на-Амуры. На ёй паказаны маладыя першабудаўнікі горада і стылізаваны краявід сённяшняга Камсамольска-на-Амуры. У цэнтры маркі — «50 год» і памятны тэкст. Выдадзена і некалькі мастацкіх канвертаў. Адзін з іх мае арыгінальную марку, на якой змешчаны выпушчаны да пяцігоддзя горада значок гарнароўнага будаўніка Камсамольска.

Выйшла серыя марак «Народныя промыслы», якая расказвае пра лакавы жывапіс Мсцёры (Уладзімірская вобласць). На марках адлюстраваны лепшыя ўзоры лакавай мініячюры, якія захоўваюцца ў музеі Маскоўскага навукова-даследчага інстытута мастацкіх промыслаў.

Папоўнілі свае калекцыі і збіральнікі канвертаў. Выданы мастацкія канверты да 425-годдзя добраахотнага далучэння Башкірыі да Расіі, 90-годдзя з дня нараджэння акадэміка Н. Гарбунова, 100-годдзя народнага пісьменніка Літвы А. Венуоліса і украінскага кампазітара У. Стацэнкі.

Л. КОЛАСАЎ.

СПОРТ

ПА ДАРОГАХ БАЛГАРЫЙ

Мінчанін Л. Дзежыц заняў першае месца ў асабістым заліку на мнагадзённай велогонцы па дарогах Балгарыі. Большую частку шляху ён праехаў у жоўтай майцы лідэра.

У камандным заліку перамаглі велогоншчыкі зборнай СССР.

НА БАРАЦОЎСКІХ ДЫВАНАХ

219 спартсменаў з дзевяці саюзных рэспублік з'ехаліся ў Кіраў на ўсесаюзны турнір па класічнай барацьбе паміж С. Кірава.

Упаўнёна выйграў у цяжкай вагавай катэгорыі чэмпіён свету сярод юніёраў 1979

года студэнт Гомельскага ўніверсітэта В. Цакалаеў. І яшчэ два гомельскія асілкі сталі чэмпіёнамі — В. Капытаў і В. Пінчук.

Усесаюзны турнір па барацьбе самба сярод юніёраў на прызы Герояў Савецкага Саюза братаў Аляксандра і Пятра Лізюковых прайшоў у Гомелі.

Тут гаспадарам дывана не далася і вядомага перамогца ўсесаюзных і міжнародных спаборніцтвах па паруснаму спорту.

ПАЦВЕРДЗІЎ КЛАС

На ліку мінчаніна Сяргея Харэцкага нямала перамог ва ўсесаюзных і міжнародных спаборніцтвах па паруснаму спорту.

Вось і нядаўна на чэмпіянаце Савецкага Саюза, які

прайшоў у Севастопалі, беларускі яхтсмен заваяваў залаты медаль у класе суднаў «Фін».

А ў класе яхт «Солінг» сярэбраную ўзнагароду заваяваў мінчанін Алег Спалай. Другое месца і ў экіпажа з Беларусі Георгія Краўцова («Тарнада»).

МЕДАЛІ УСІХ ПРОБ

З багатай калекцыяй узнагарод вярнуліся з Чэлябінска беларускія гімнасты. Мужчынская зборная стала другой на першынстве СССР. А ў асабістым заліку сярэбраны медаль у мінчаніна Паўла Сута.

Скарбонка зборнай асабліва папоўнілася пасля завяршэння спаборніцтва ў асобных практыкаваннях. Так, Уладзіміру Арцём'еву не было роўных у практыкаванні на кані. Юрый Балабанаў заваяваў сярэбраную і бронзавую ўзнагароды на кольцах і перакладзіне.

Шасцёра нашых гімнастаў на гэтых спаборніцтвах пацвердзілі нарматыў майстроў спорту міжнароднага класа.

Яшчэ не завяршыўся чэмпіянат краіны па футболе, але аматары спорту жывуць ужо хакейнымі справамі. Летась хакеісты мінскага «Дынама» занялі трэцяе месца сярод каманд першай лігі. Сёлета беларускія спартсмены маюць мэту — стаць пераможцамі.

Свае першыя матчы дома яны правялі з новасібірскім СКА. Гульні завяршыліся з лікам 9:1 і 4:2 на карысць мінчан. НА ЗДЫМКУ: гуляюць «Дынама» [Мінск] — СКА [Новасібірск].

Фота М. ХАДАСЕВІЧА.

Гумар

Жанчына за рулём заехала на вуліцу з аднабаковым рухам. Насустрач ёй едзе многа машын.

Раптам яе спыняе рэзкі свісток паліцэйскага:

— Куды вы, мадам, уласна кажучы, едзеце?

— Сама не ведаю, але мне здаецца, што я вельмі спазнілася, бо ўжо ўсе вяртаюцца адтуль, куды я накіроўваюся.

У хімчытку забягае разнерваваная кліентка і звяртаецца да прыёмчыцы:

— Зірніце толькі на сваю работу!

— Не разумею вашай прэтэнзій, — здзіўляецца прыёмчыца. — Гэтыя шорты выглядаюць як новыя, без адзінай плямкі!

— Але ж мой муж дадаваў вам пачысціць штаны!

Падарожнік, праходзячы праз Габрава, убачыў помнік пасярод ракі Янтры і спытаў, каму ён пастаўлены.

— Рача Ковачу, заснавальніку горада.

— Але чаму яго паставілі ў рацэ?

— Каб не займаць месца ў горадзе, — растлумачыў габравец.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-02-80, 33-03-15, 33-16-56,
33-07-82.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня
выдавецтва ЦК КП Беларусі.

Зак. 1777